

UCHWAŁA
SENATU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia 16 listopada 2022 r.

ustanawiająca rok 2023 Rokiem Mikołaja Kopernika
w 550. rocznicę urodzin

19 lutego 2023 roku upływa 550 lat od urodzin Mikołaja Kopernika, wybitnego astronoma i twórcy teorii heliocentrycznej. Senat Rzeczypospolitej Polskiej, pragnąc upamiętnić znamienitego uczonego, który zmienił postrzeganie świata, ustanawia rok 2023 Rokiem Mikołaja Kopernika.

Mikołaj Kopernik urodził się 19 lutego 1473 w Toruniu w rodzinie kupieckiej, a zmarł przed 21 maja 1543 we Fromborku. Przez całe życie był wiernym poddanym kolejnych królów polskich z dynastii Jagiellonów. Jak pisał „nie ma obowiązków większych nad obowiązek względem Ojczyzny, dla której nawet życie należy poświęcić”. Odebrał gruntowne wykształcenie: studiował sztuki wyzwolone na uniwersytecie w Krakowie, prawo w Bolonii i medycynę w Padwie. Uzyskał doktorat z prawa kanonicznego w Ferrarze. Kopernik był członkiem warmińskiej kapituły katedralnej i większość swego życia spędził we Fromborku. Uczony pełnił wiele funkcji administracyjnych: między innymi był generalnym administratorem biskupstwa warmińskiego, kanclerzem kapituły katedralnej oraz wizytatorem dóbr kapitulnych. Był kanonikiem warmińskiej kapituły katedralnej i scholastykiem wrocławskiej Kolegiaty Świętego Krzyża i św. Bartłomieja. Astronom przebywał też na dworze wuja Łukasza Watzenrodego, biskupa warmińskiego w Lidzbarku Warmińskim i w Olsztynie jako administrator dóbr kapituły. Uczestniczył też w zjazdach stanów Prus Królewskich w Grudziądzu, Malborku, Elblągu i Toruniu.

Najsłynniejszym dziełem Kopernika jest „De revolutionibus orbium coelestium”, w którym astronom przedstawił założenia heliocentrycznej budowy Układu Słonecznego, burzące dotychczasowy obraz świata, którego centrum stanowiła Ziemia. Kopernik był prawdziwym „człowiekiem renesansu”, ponieważ działał również jako lekarz, prawnik, kartograf i ekonomista. W 1522 roku opracował „traktat o monetach”, w którym dowodził, iż gorszy pieniądz wypiera lepszy. Prawo to jest dziś określane prawem Kopernika-Greshama. Jednak największy wpływ na naukę światową miały odkrycia astronomiczne Kopernika. W nauce światowej uważany jest za twórcę metody naukowej w dociekaniu prawdy.

Kopernik pisał we wstępie do swojego największego dzieła „myśli uczonego są niezależne od osądu ogółu – ponieważ dążeniem uczonego, o ile tylko ludzkiemu rozumowi pozwala na to Bóg, jest szukanie we wszystkim prawdy”. Jego odkrycie spowodowało rewolucję naukową zwaną przewrotem kopernikańskim.

Polski prawnik, urzędnik, dyplomata, lekarz i niższy duchowny katolicki, doktor prawa kanonicznego, zajmujący się również astronomią i astrologią, matematyką, ekonomią, strategią wojskową, kartografią i filologią. Bywa też nazywany fizykiem i filozofem. Kopernik jest najbardziej znany jako astronom – twórca heliocentrycznego modelu Układu Słonecznego i prawdopodobnie pierwszy heliocentryk w Europie od czasów starożytnej Grecji. Prace Kopernika – inaczej niż wcześniejsze koncepcje Arystarcha z Samos – dokonały przełomu i wywołały jedną z najważniejszych rewolucji naukowych od czasów starożytnych, nazywaną przewrotem kopernikańskim. Z tego powodu heliocentryzm bywa nazywany kopernikanizmem, a kosmologiczno-filozoficzny postulat odrzucenia wszelkiego geocentryzmu i antropocentryzmu – zasadą kopernikańską.

W geometrii płaskiej Kopernik – niezależnie od innych wcześniej żyjących matematyków – udowodnił i rozpowszechnił twierdzenie nazwane jego imieniem. Kopernik to również tłumacz bizantyjskiego pisarza Teofilakta Symokatty na język łaciński, autor łacińskiego poematu „Septem Sidera” („Siedem Gwiazd”) oraz map Warmii i innych terenów Prus. Astronomiczne dzieło Kopernika wiązało się też z rewizją fizyki Arystotelesa, będącej częścią jego systemu filozoficznego – otwierając drogę do mechaniki klasycznej, teorii grawitacji Newtona i do nowożytnej metody naukowej.

Senat Rzeczypospolitej Polskiej przyjmując uchwałę w 550. rocznicę urodzin tego Wielkiego Polaka, chce po raz kolejny przypomnieć jego postać i zasługi, na stałe obecne w naszej społecznej świadomości. To przypomnienie ma na celu uświadomienie światowych zasług Polski i Polaków dla nauki oraz wzmocnienie współczesnych dążeń świata nauki i edukacji do podmiotowej obecności nauki w polskim życiu społecznym, gospodarczym i politycznym. Obecnie budowane społeczeństwo informacyjne stawia przed nami nowe wyzwania: pośród nich rola twórczej obecności w nauce i gospodarce ma zasadnicze znaczenie. Badania naukowe i ich wdrażanie do nowoczesnej gospodarki zdecydują o sile społeczeństw, narodów i państw. Dlatego Senat Rzeczypospolitej Polskiej po raz kolejny przypomina naszego wielkiego poprzednika dla zachęcenia młodych do inspirowania się tą niezwykle nowoczesną, jak na owe czasy, i niezwykle interdyscyplinarną postacią.

Senat Rzeczypospolitej Polskiej zwraca się do uczelni, szkół, organizacji społecznych i mediów o popularyzację postaci Mikołaja Kopernika, który nie tylko dokonał jednego z najważniejszych odkryć w historii ludzkości, ale zapoczątkował również rewolucję naukową, która zmieniła postrzeganie świata. Jest zaliczany do najwybitniejszych uczonych w historii świata, a jego nazwisko jest nierozdzielnie związane z jego Ojczyzną – Polską.

Uchwała podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”.

MARSZAŁEK SENATU

Tomasz GRODZKI